

diam inter materiam & ultimam formam; hoc non dicitur ad significandum ordinem formarum secundum rem, sed secundum rationem: quia genus quamvis significet totum, ut Avicenna dicit, significat tamen ut indistinctum, & ita propinque se habet ad rationem materiae. Et praeterea sequeretur quod res signata per genus, esset pars speciei constituta per formam superadditam, & ita de specie praedicari non posset. Nec etiam hoc convenit secundum intentionem Augustini: quia ex virtute formae generalis non necessario sequitur forma specialis: unde non est talis virtus secundum quam necesse sit fieri, sed secundum quam fieri potest.

Ideo alii dicunt, quod cum omnes formae, secundum Philosophum, de generat. animal. Lib. II. cap. III. de potentia materiae educantur, oportet ipsas formas praexistere in materia incomplete, secundum quamdam quasi inchoationem: & quia non sunt in esse suo perfecte, non habent perfectam virtutem agendi, sed incompletam: & ideo non possunt per se exire in actus, nisi sit agens exterius quod exciter formam incompletam ad agendum, ut sic cooperetur agenti exteriori: aliter enim non esset generatio mutatio naturalis, sed violenta: quia, ut in III. Ethic. cap. I. & III. dicitur, *violentum est cuius principium est extra, nil conferente vim passio*. Has ergo virtutes incompletas in materia praexistentes, rationes seminales dicunt, quia sunt secundum esse completam in materia, sicut virtus formativa in semine. Hoc autem verum non videtur: quia quamvis formae educantur de potentia materiae, illa tamen potentia materiae non est activa, sed passiva tantum: sicut enim, ut Commentator dicit in VIII. Physic. in motu locali oportet esse aliud movens, & motum; ita etiam in motu alterationis: & ponit exemplum quod quando corpus naturaliter anatur, cor est sanans, & alia membra sanata: & ideo sicut in corporibus simplicibus non dicimus, quod sint mota ex se secundum locum, quia ignis non potest dividi in movens, & motum; ita etiam non potest esse alteratum ex se, quasi aliqua potentia existens in materia aliquo modo agat in ipsam materiam in qua est, educendo eam in actum. Sed utrumque contingit in animatis, quia sunt mota secundum locum ex se, & etiam alterata propter distinctionem organorum, vel partium, quarum una est movens & alterans, & alia mota & alterata: & ideo non hoc modo potest accipi virtus seminalis in aliis rebus, sicut in habentibus animam. Nec tamen sequitur, si in materia est potentia passiva tantum, quod non sit generatio naturalis: quia materia coadiuvat ad generationem, non agendo, sed in quantum est habilis ad recipiendum talem actionem, quae etiam habitus appetitus materiae dicitur, & inchoatio formae. Non enim eodem modo omnes motus naturales dicuntur, ut in II. Physic. & in I. Cael. & mund. com. III. Commentator dicit, sed quidam propter principium activum intus existens, ut motus localis gravium, & levium, & quidam propter principium passivum quod est secundum potentiam ab agente naturali, natam in actum educi, ut in generatione, & alteratione simplicium corporum: unde & natura dividitur in materiam, & formam. Et ideo concedo, quod in materia nulla potentia activa est, sed pure passiva, & quod rationes semi-

Ex Edit. P. Nicol. (a) Lib. de utilitate credendi cap. XVI. Sic enim ibi: *Miraculum voco quicquid arduum, aut insolitum supra seem, vel facultatem admirantis apparet*: non de Gen. ad lit. Lib. VI. cap. XIV. nec tract. VII. in Joan. nec Lib. X. de Civit. Dei cap. XII. sicut prius indicabatur ad marginem; quamvis & his locis aliquid huc pertinens aliis verbis insinuari videatur.

nales dicuntur virtutes activae completae in natura cum propriis passivis, ut calor, & frigus, & forma ignis, & virtus solis, & huiusmodi; & dicuntur seminales non propter esse imperfectum quod habeant, sicut virtus formativa in semine, sed quia rerum individuis primo creatis huiusmodi virtutes collatae sunt, per opera sex dierum, ut ex eis quasi ex quibusdam seminibus procederentur, & multiplicarentur res naturales.

Ad primum ergo dicendum, quod huiusmodi virtutes activae in natura dicuntur rationes, non quod sint in materia per modum intentionis, sed quia ab arte divina producuntur, & manent in eis ordo, & directio intellectus divini; sicut in re artificiosa manet directio artificis in finem determinatum.

Ad secundum dicendum, quod rationes seminales dicuntur materiae inditae, non quia sint intelligendae praexistere in materia ante adventum formae completae, quasi pertinentes ad essentiam materiae, vel ad rationem eius, secundum quod est materia, sed per modum quo etiam formae completae in materia esse dicuntur.

Ad tertium dicendum, quod Anaxagoras ponebat in aere, ex quo generabatur ignis, praexistere quasdam partes ignis in actu latentes, per quarum exitum, & congregationem, ignis generari videbatur. Hoc autem nos non ponimus; sed quod in materia aeris praecessit aptitudo ad formam ignis, & in igne generante virtus activa, per quam haec aptitudo in actum reducitur: & hoc non est inconveniens.

Ad quartum dicendum, quod sub rationibus seminalibus comprehenduntur tam virtutes activae, quam etiam passivae, quae per se possunt per agentia naturalia, sicut & in generatione animalis semen externo nomine dicitur non solum sperma, sed etiam menstruum.

Ad quintum dicendum, quod concurrentibus causis naturalibus, ex quibus omnibus una perfecta causa constat, necesse est effectum sequi, nisi aliquid impediat: & hoc modo loquitur Augustinus.

ARTICULUS III.

Utrum ea quae fiunt praeter rationes seminales, sint miracula.

I. P. quae. cv. art. 7.

1. Ad tertium sic proceditur. Videtur quod ea quae praeter rationes seminales fiunt, non omnia miracula sint. In opus enim creationis virtus seminalis naturae non potest, nec tamen opus creationis miraculosum dicitur: quia miracula sunt ad manifestationem gratiae, ut in littera dicitur, ad quod creatio non est ordinata, sed magis ad institutionem naturae. Ergo videtur quod non sit ratio miraculi in hoc quod praeter causas seminales aliquid fiat.

2. Praeterea. Creatio animarum, & justificatio impiorum, cum frequenter fiat, miraculosa non est: quia miraculum est aliquid arduum, & insolitum, ut Augustinus dicit (a), super Genes. ad lit. Lib. VI. cap. XIV. & tamen isti effectus praeter rationes seminales producuntur. Ergo idem quod prius.

3. Praeterea. Resurrectio mortuorum, cum in spe

fideliu sit, miraculosa non est, quia miraculum est praeter spem admirantis apparens, ut Augustinus dicit (super Joan. tract. VII.) & tamen resurrectio mortuorum per naturam fieri non potest. Ergo non omnia quae praeter virtutem naturae fiunt, miracula dicuntur.

4. Praeterea. Quaedam quandoque fiunt praeter rationes seminales, quae facultatem naturae non excedant, sicut quod aqua convertatur in vinum, ut factum legitur Joan. II. Sed miraculum est supra facultatem naturae apparens, ut Augustinus dicit, de Civit. Dei Lib. X. cap. XII. Ergo videtur quod non omnia quae praeter rationes seminales fiunt, miracula sint.

5. Praeterea. Omnes virtutes activae creaturis collatae, rationes seminales dici possunt. Sed Angeli, & homines dicuntur miracula facere. Ergo videtur quod non omnia miracula praeter rationes seminales fiunt.

6. Praeterea. Monstra in natura contingunt, & praeter intentionem naturae agentis; non tamen miracula dicuntur. Ergo non in hoc consistit ratio miraculi quod est praeter rationes seminales fieri.

Sed contra. Illa opera miraculosa dicimus quae in admirationem divinae virtutis inducunt. Sed mutare cursum solitum naturae, non est nisi illius virtutis quae naturam instituit. Ergo ea proprie miracula dici debent quae praeter virtutes activas in natura contingunt.

SOLUTIO.

Respondeo dicendum, quod sicut ex verbis Philosophi habetur in principio Metaphysic. in proem. admiratio ex duobus causatur, scilicet ex hoc quod alicujus effectus causa occulta est, & ex eo quod aliquid in re videtur per quod aliter esse deberet: unde in hoc quod est diametrum quadrati non posse commensurari lateri, admiratio causatur ex hoc quod huius causa ignoratur, & ex hoc quod ex parvitate linearum videtur quod una alteri commensurari possit. Contingit ergo aliquid esse admirabile simpliciter, & aliquid esse admirabile quo ad hunc. Admirabile huic (1) est id cuius causa occulta est sibi, & cui videtur secundum suam aetimationem aliquid obviare, quare non ita esse deberet; quamvis in re nihil sit repugnans, nec causa in se sit nimis occulta: & hoc potest dici mirum illi. Admirabile autem in se est id cuius causa simpliciter occulta est, ita etiam quod in re est aliqua virtus secundum rei veritatem per quam aliter debeat contingere. Huiusmodi autem sunt quae immediate a virtute divina causantur, quae est causa occultissima; alio modo quam se habeat ordo causarum naturalium, sicut quod caecus iterum videat, & quod mortuus resurgat, & huiusmodi: & haec proprie miracula dicuntur, quasi in seipsis, & simpliciter mira. Haec autem quandoque sunt supra naturam, quandoque praeter naturam, quandoque contra naturam. Supra naturam dicitur esse miraculum, quando natura non potest in ipsam substantiam facti, sicut divisio maris rubri, suscitatio mortui, & huiusmodi. Illa vero dicuntur praeter naturam fieri in quae quidem natura potest quantum ad substantiam facti, sed tamen praeter operationem naturae fiunt jussu divino. Et quod haec dicantur miracula, contingit ex tribus. Primo propter excessum, & singularem quemdam modum, sicut ranarum productae in Aegypto in tanta multitudine sicut antea vi-

sum non fuerat. Secundo propter hoc quod hora determinata contingunt ad invocationem divini nominis, sicut quod manus Jeroboam extensa contra Prophetam, arefacta fuit, & ara eius divisa: III. Reg. XII. Tertio quando aliquid universaliter contingit, sicut in veteri lege de aqua zelotypiae, Numer. V. quod post potum illius venter adulterae divino miraculo putrescebat. Contra naturam autem dicitur fieri, quando in re est aliquid contrarium ei quod fit, sicut si grave sursum moveretur, & quod virgo peperit, vel aliquid huiusmodi; ita quod miraculose sequatur actus manentem contraria natura, quae scilicet est principium contrarii actus.

Ad primum dicendum, quod creatio proprie loquendo non est opus miraculosum, quia deficit una conditio miraculi: quamvis enim causam occultam habeat, tamen non est in re unde aliter esse deberet, immo esse rerum naturali quodam ordine a primo ente producitur, quamvis non per necessitatem naturae.

Ad secundum dicendum, quod nec etiam creatio animarum, vel justificatio impiorum proprie miracula debent dici: quia quamvis sint praeter rationes seminales agentes ad perfectionem effectus: non tamen (2) sunt praeter eas disponentes: dispositio enim corporis ad receptionem gratiae, est per virtutem creaturae collata. Si tamen sine tali praecedente preparatione vel anima infunderetur, vel gratia conferretur, utrumque miraculum dici posset, ut patet in formatione primi hominis, & in conversione Pauli. Nec tamen sequitur ex vi rationis inductae: quia insolitum, quod in diffinitione miraculi ponitur, non dicit raritatem facti, sed excludit solum cursum naturae: unde si quotidie caeci illuminarentur, nihilominus miraculum esset, quia praeter cursum naturalem, qui nobis est consuetus, contingeret.

Ad tertium dicendum, quod resurrectio miraculosa erit: quamvis enim sit secundum spem gratiae, est tamen supra spem naturae: & haec duplex spes distinguitur in Glossa Rom. IV. (3) super illud, *Qui contra spem in spem credidit etc.*

Ad quartum dicendum, quod quamvis conversio aquae in vinum non fuerit supra facultatem naturae quantum ad substantiam facti, tamen fuit supra ejus facultatem quantum ad modum faciendi: non enim potest natura aquam in vase existentem subito in vinum convertere, sed per digestionem, & maturationem uvae.

Ad quintum dicendum, quod miracula non faciunt homines, & Angeli, quasi eorum virtute effectus ille agatur; sed homines impetrando precibus, & Angeli per ministerium.

Ad sextum dicendum, quod quamvis monstra contingant in natura praeter intentionem virtutis formativae, quae agit in semine, tamen reducuntur in aliquas causas naturales: contingunt enim ex aliqua indispositione materiae, sicut ex principio proximo, vel ex impressione alicujus signi caelestis, sicut ex principio remoto.

QUAESTIO II.

Deinde quaeritur de formatione mulieris ex parte animae, & circa hoc quaeruntur tria.

Primo. Utrum anima rationalis sit ex traduce, vel per creationem.

Si non ex traduce, quaeritur secundo, utrum creetur

(1) Al. est esse id. (2) Al. est praeter eas dispositiones. (3) Al. deest super illud.

tur à Deo immediate, vel mediantibus Angelis.
Et tertio quæritur, utrum anima sensibilis, & vegetabilis sit ex traduce.

ARTICULUS I.

Utrum anima humana traducatur à parentibus.

I. P. quæst. cxviii. art. 2. & II. cont. Gent. cap. lxxxii. & quodl. xii. art. 11.

1. **A**D primum sic proceditur. Videtur quod anima humana etiam à parentibus traducatur. Dicit enim Gen. xlvi. 26. *Omnes animæ quæ egressæ sunt de femore Jacob... sexaginta sex.* Sed non egreditur aliquid filii ex femore patris, nisi per translationem seminis. Ergo videtur quod hoc modo anima filii ex parentibus veniat.

2. Præterea. Omne id quod dat complementum operationi, cooperatur operanti. Si ergo Deus per hoc quod infundit animam, adulterorum operationem perficeret, videtur quod adulteris cooperaretur: & hoc videtur inconveniens, quia qui (1) cooperatur iniquo, non est ab iniquitate immunis. Ergo videtur quod anima rationalis non infundatur à Deo, sed traducatur à patre.

3. Præterea. Filii à parentibus originale peccatum contrahunt, ut Apostolus docet Rom. v. Sed accidens non potest traduci, nisi traducatur subjectum ejus. Ergo videtur quod anima rationalis, quæ est subjectum culpæ originalis, à parentibus traducatur.

4. Præterea. In omni generatione univoca generans dat speciem suam generato: quia agens, & finis generationis (2) incidunt in idem specie, ut in II. Physic. text. xxxi. dicitur. Sed cum homo ex homine procedit, est generatio univoca. Cum ergo homo speciem habeat ex anima rationali, videtur quod animam rationalem ex parentibus recipiat.

5. Præterea. Sicut dicit Commentator in II. Metaph. com. vii. impossibile est ut sint diversi agentes quorum unius actio terminetur ad subjectum formæ, & alterius ad formam: quia ad subjectum formæ actio agentis non terminatur, nisi secundum quod recipit formam: sequeretur enim, ut ipse dicit, quod subjectum, & forma essent duo distincta, ex quibus non fieret unum, si essent termini diversarum actionum. Sed corpus organicum est subjectum hujus formæ quæ est anima rationalis; cum ergo per actionem virtutis formativæ corpus organizetur, videtur quod ejus actio se extendat ad ipsam rationalem animam; & sic anima rationalis traducitur.

6. Præterea. Ut in IV. Meteor. cap. 111. dicitur, perfectum unumquodque est quando sibi simile potest producere. Cum ergo anima rationalis sit perfectior omnibus formis naturalibus, videtur quod cum virtute aliarum formarum educantur similes formæ in actum, multo fortius anima rationalis hoc possit facere.

7. Præterea. Deus die septima à condendis novis creaturis cessavit. Sed novum est quod nullo modo in præexistentibus præexistit. Ergo oportet animas singulorum hominum qui modo generantur, in operibus sex dierum præexistisse. Cum igitur in prima natura non præxiterint, ut hæretici dicunt, vide-

(1) Al. operatur. (2) Al. inducunt. (3) Ita Septuaginta, sed Vulgata: *Et flatus ego faciam.* (4) Vulgata. *adit.* (5) Al. determinari. (6) Al. additur autem.

Ex Edit. P. NICOL. (a) Qui ei olim tribuebatur, ut in veteri editione videre est. Sed non est ejus, nec in editione moderna extat.

tur omnes animas in anima primi hominis extitisse; Ergo videtur quod ex ejus anima omnes animæ traducantur, sicut ex ejus carne omnis caro humana traducitur.

Sed contra est quod dicit Philosophus in XVI. de animalibus (vel de gener. animal. Lib. II. cap. 111.) quod intellectus ab extrinseco est: & in Lib. de proprietatibus elementorum (a) dicit, quod in nato fit spiritus vitæ jussu Dei; & ita videtur quod non traducatur à patre. Hoc etiam auctoritate sacra Scripturæ ostenditur, quia Genes. 11. 23. dicitur: *Hoc nunc os de osibus meis, & caro de carne mea;* multoque carius, amantiusque diceretur, Anima de anima mea, si sic esset anima, ut caro de carne, & os de osse.

Præterea. Isai. vii. 16. dicitur ex persona Domini: (3) *Omne statum ego feci*, id est animam; & sic videtur anima non ex traduce, sed ex creatione esse.

Præterea. Eccle. ult. 7. dicitur: *Donec spiritus revertatur ad Deum qui (4) fecit illum:* & sic videtur humana anima à Deo creata esse: & hoc Augustinus disputando inducit X. super Genes. ad litt. (cap. xvii. xxi. xxi.)

SOLUTIO.

Respondeo dicendum, quod transductio duo importat, scilicet originem, & decisionem: non enim ignis generatus ab igne generante, traduci proprie dicitur; similiter nec lignum divisum in partes, dicitur quod ejus una pars ab alia traducatur: unde transductio proprie dicitur in generatione animatorum, quæ est per decisionem seminis: & ideo non potest dici traduci ab aliquo illud quod ab eo originem non habet, nec divisionem recipit. Dividitur autem aliquid dupliciter, scilicet per se, ut corpus, & per accidens, ut forma corporalis materiæ impressa. Anima vero rationalis nec corpus est, nec virtus corporalis; quod ipsa sua operatio ostendit, quæ sine corpore est: & ideo traduci non potest per modum divisionis, & in hoc consistit ratio Aristotelis XVI. de animalibus (vel de gener. anim. Lib. II. cap. 111.) Vult enim quod quorum principiorum operationes sunt sine corpore, illa principia non traducantur per semen. Similiter etiam patet quod nullo alio modo originem potest habere anima filii ex anima patris; aut enim hoc esset, quia intellectus filii ab intellectu patris oriretur, mediante virtute generativa, & formativa, aut immediate. Primum autem est impossibile: quia effectus non potest esse immaterialior sua causa: unde cum virtus generativa sit potentia materialis, non potest ejus actio ad formam immaterialem (5) terminari. Secundum etiam esse non potest: quia cum sit duplex agens, secundum Avicennam (Metaphysic. tract. ix. cap. iv.) unum quod habet causalitatem respectu totius speciei, sicut sol, qui est causa generabilium, & corruptibilium; aliud autem est causa respectu unius individui tantum, sicut quod hic ignis est causa hujus: neutro (6) modo anima unius potest esse causa animæ alterius. In causis enim quæ essentialiter habent ordinem ad totam speciem, oportet quod causa, & causatum non sint ejusdem ordinis, nec ejusdem speciei, quia habent directe causalitatem suam supra essentialitatem speciei in quantum hujusmodi; unde secundum hoc non omnes animæ rationales essent

eiusdem speciei. Similiter etiam non potest esse per alium modum quo aliquid in una specie est causa alterius in eadem specie: quia hoc non contingit nisi secundum hoc quod agens movet materiam ad talem formam: anima autem rationalis non est quid ex materia, ad minus præexistente, & forma compositum: nec est forma materialis, quæ possit educi de potentia materiæ, sicut aliæ formæ materiales, ut dictum est. Unde relinquitur quod principium originis ipsius animæ rationalis sit aliquid principium separatum: & hoc quidem communiter conceditur & à Theologis, & à Philosophis.

Ad primum ergo dicendum, quod locutio illa est synecdochica: ponitur enim pars principalis, scilicet anima, pro toto homine: & hic modus loquendi consuetus est in sacra Scriptura, & apud Philosophos: unde Philosophus dicit IX. Ethic. cap. viii. vel ix. quod totus homo dicitur intellectus, per modum quo etiam tora civitas dicitur rector civitatis.

Ad secundum dicendum, quod operatio adulteri potest dupliciter considerari. Aut secundum esse morale; & sic, prout est de formis, non cooperatur ad ipsam Deum, sed prohibet: aut secundum quod est in specie naturali; & sic est bonum quoddam: unde non est inconveniens ut tali operationi, in quantum bona est, Deus, qui in omnibus operatur, complementum apponat.

Ad tertium dicendum, quod quamvis peccatum originale sit in anima sicut in subjecto, ramen causatur in anima ex infectione seminis, & est in eo, scilicet in semine, quamvis non sicut in subjecto, tamen sicut in causa; & ideo per translationem seminis, & non animæ, peccatum originale traducitur.

Ad quartum dicendum, quod hoc quod agens agit sibi simile, contingit dupliciter: aut quia forma secundum quam similitudo attenditur, per actionem de potentia in actum educitur; aut quia per actionem disponitur materia, ut sit necessitas ad receptionem formæ: & primus modus est quo ad omnes in formis accidentalibus; secundus autem est, etiam secundum Avicennam, ubi supra, in omnibus formis substantialibus, quia ipse vult omnes formas substantiales esse à principio separato; sed secundum Aristotelem, & Commentatorem, formæ substantiales materiales pertinent ad primum modum, & anima rationalis ad secundum; & hic modus sufficit ad hoc quod agens agit sibi simile, quia non proprie forma generatur, sed compositum.

Ad quintum dicendum, quod ratio illa procedit de diversis agentibus non ordinatis, scilicet quorum unum non operatur in altero; sed in ipsa operatione naturæ operatur Deus: unde non est inconveniens quod actio ejus peringat ad aliquem terminum in quem non se extendit actio formativæ virtutis: sic enim ipse Deus in natura operans, etiam organizationem corporis facit: unde est quasi actio continua, reducta in unum agens, & quæ terminatur ad ultimam dispositionem subjecti, & quæ terminatur ad formam; quamvis quantum ad primum cooperetur sibi natura, & non quantum ad secundum.

Ad sextum dicendum, quod anima rationalis nec ex materia composita est, nec est forma materialis; quasi in materia impressa: & ideo non potest produci ab aliquo agente quod accidentalem causalitatem

(1) Nicolai omittit facit. (2) Idem inserit.

Ex Edit. P. NICOL. (a) Colligitur ex Lib. de eccles. Hierarch. cap. v. §. 4. æquivalenter saltem. (b) Vel sic Lib. II. de Fid. orth. cap. 111. prop. finem: *Quicumque dicunt, quod Angeli cujuscumque substantiæ, seu essentiæ, sint conditores, ipsi os diaboli sunt, qui est eorum pater &c.*

habeat ad ipsam ex parte materiæ quæ inducitur ad formam, sicut est in aliis formis materialibus; sed oportet quod producat à principio quod habet causalitatem essentialem respectu essentialitatis ejus; & hoc non potest esse unius speciei.

Ad septimum dicendum, quod animæ quæ nunc creantur, sunt ejusdem speciei cum anima Adæ, quæ in operibus sex dierum creata fuit: & ideo ut Augustinus dicit X. super Genes. cap. 111. jam tunc animam fecerat, quales & nunc (1) facit: & ideo non aliquid novum creaturæ genus nunc facit quod tunc in suis consummatis operibus non creaverit, scilicet quod quantum ad similitudinem speciei non præxiterit etiam quodammodo in illis primis operibus secundum causales rationes: quia, sicut ibidem subdit Augustinus, corporibus humanis, quorum ex istis operibus propagatio continuata successione proceditur, tales congruit animas inseri quales nunc facit, atque (2) conserit.

ARTICULUS II.

Utrum anima rationalis sit à Deo mediantibus Angelis.

I. P. quæst. xc. art. 3. & opusc. xv. cap. x.

1. **A**D secundum sic proceditur. Videtur quod anima rationalis procedit à Deo mediantibus Angelis. Primo per hoc quod habetur in Lib. de Causis, prop. v. quia intelligentiæ primæ influunt formas fixas stantes, sicut est anima. Sed intelligentiæ Angelos dicimus. Ergo videtur quod à Deo mediantibus Angelis producat.

2. Præterea. A causa infinita non potest immediate procedere effectus finitus, ut potest probari per demonstrationes Philosophi in I. Cæl. & mund. text. lxxviii. ubi probat quod corpus infinitum non potest agere. Sed Deus est causa infinitæ virtutis. Ergo cum anima sit quid finitum, non potest immediate à Deo produci.

3. Præterea. Non minor est ordo in spiritualibus quam in corporalibus. Sed videmus in corporalibus superiora inferiorum causas esse. Ergo multo fortius hic in substantiis spiritualibus esse debet. Ergo cum Angeli sint altioris naturæ quam animæ, videtur quod ab Angelis animæ producantur.

4. Præterea. Per eadem est reditus in finem ultimum, & exitus à primo principio. Sed anima rationalis in Deum reducitur per Angelos, ut Dionysius (a) dicit. Ergo videtur quod etiam mediantibus Angelis à Deo procedat.

5. Præterea. Cum omnis operatio sequatur naturam rei, ab illo res habet esse cuius virtute propriam operationem participat. Sed proprie operatio animæ rationalis est operatio intellectualis. Cum ergo hæc operatio conveniat sibi ex virtute intelligentiæ, ut in Libro de Causis, prop. 111. dicitur, videtur quod ipsa secundum suum esse mediantibus Angelis producat.

6. Sed contra est quod Genes. 11. 7. dicitur, quod *inspiravit Deus in faciem ejus spiraculum vitæ.* Hæc autem est anima rationalis, qua homo vivit. Ergo videtur quod immediate à Deo sit.

Præterea. Damascenus dicit omnes illos cum patre suo diabolo maledictos qui Angelos aliquid creasse dicunt. (b) Sed anima non potest educi in esse nisi per

per creationem, cum de potentia materiae non educatur, ut dictum est, nec ex materia composita, ut sic possit generabilis esse vel per se, vel per accidens. Ergo videtur quod mediantibus Angelis producta non sit.

SOLUTIO.

Respondeo dicendum, quod, sicut supra dictum est, res sub quodam ordine à primo principio produisse quidam Philosophi opinati sunt: posuerunt enim à primo principio, quod Deus est, eo quod est unum & simplex, non potuisse immediate plura prodire, eo quod idem narum est facere idem: (c) & ideo à primo immediate procedit intelligentia prima, in quam incidit, ex eo quod ab alio esse habet, quaedam pluralitas potentiae, & actus: & ita ab hac intelligentia, secundum hoc quod intelligit primum principium, dicunt effluere secundam intelligentiam, quae est minoris actualitatis quam prima causa, cum causatum sit deficienti à sua causa essentiali; secundum autem quod intelligit se, prout est in actu, fluit ab ea anima orbis, quem movet; & secundum quod considerat se: quantum ad id quod est in ipsa potentia, fluit ab ea ipsa substantia orbis; & sic deinceps usque ad ultimam intelligentiam, quae movet ultimum orbem, quam dicunt intelligentiam agentem; & ab hac dicit Avicenna, de intellig. cap. iv. divis. 3. effluere animas humanas, & omnes alias formas substantiales in istis inferioribus: & materiam generabilem, & corruptibilem reducant sicut in causam in substantiam orbis; & diversas variationes quae circa materiam accidunt, reducant sicut in causam in motus coelestes; & omnes has causas medias, sicut & primam, ponunt agentia essentialia, quae causant essentialia rei sine motu; non autem sunt causa fiendi tantum per motum, sicut causae agentes naturales: & ideo omnibus intelligentiis attribuunt quemdam modum creationis, secundum quod eorum actio nihil praesupponit ex parte rei quae producit, sed tantum ex parte agentis, cujus actio firmatur super actionem causae superioris, ut sic sola actio primi principii possit vere dici creatio, quae non firmatur in alterius actione, sed in ipsa firmatur ceterae actiones. Haec autem positio debile habet fundamentum, sicut etiam Commentator ostendit in XI. Metaph. comm. xxx. quia cum dicitur actio de Deo, & de rebus naturalibus, est quasi aequivoce dicta: quia in naturalibus agentibus actio sequitur ex necessitate formae, unde secundum unitatem formae oportet esse unitatem in effectu; sed in divinis actio sequitur intellectum: & ideo secundum quod diversa ab uno possunt intelligi, ita diversi effectus ab uno immediate procedere possunt; & secundum hoc multitudo à Deo processit, prout se intellexit ut ideam plurium, id est ut participabilem diversimoda imitatione. Ipsa etiam positio veritatis fidei non consonat, quae solum Deum creatorem enuntiat: in quo omnis idolatria tollitur, cui proculdubio maximum fomentum dicta opinio ministrat: unde secundum fidem non potest poni aliquid esse causa alterius post Deum, nisi per viam motus, & generationis; & ideo omnium eorum quae per generationem non inceperunt, oportet Deum immediatam causam ponere, ut sunt Angeli, animae, substantiae celo-

rum, & materia elementorum, & primae hypostases in omnibus speciebus. Dicta etiam positio tollit honorem animarum sanctarum, quibus promittitur Angelorum aequalitas Matth. xi. in consecutione ultimi finis: quod non posset esse, si causa essentialis animae Angelus esset, cum esse causati semper dependeat à sua causa essentiali, sicut & Anselmus probat, Lib. I. *Cur Deus homo* cap. iiii. quod reparatio humani generis per Angelum fieri non debuit, ne dignitati animarum derogaretur. Sequeretur etiam aliud inconveniens, quod ultima beatitudo animarum non esset in divina fruitione, sed potius in fruitione Angelorum: quia ultima perfectio ad quam res potest pervenire, est haec ut conjungatur suo principio: & ideo à Philosophis ponitur ultimam felicitatem hominis esse in continuatione intellectus possibilis ad intelligentiam agentem, sive talis continuatio sit in hac vita secundum quosdam, sive post hanc vitam secundum alios.

Ad primum ergo dicendum, quod in hac materia auctoritates Libri de Causis recipiendae non sunt: quia ille (d) qui Librum illum composuit, huius erroris auctor fuisse invenitur; nisi quis velit exponere; quod est praeter nostrum propositum.

Ad secundum dicendum, quod illa ratio, si vim habeat, concludit quod nihil à Deo immediate causetur, quia omne quod est praeter ipsum, finitum est; nisi forte secundum aliquem modum substantias separatas infinitas esse ponamus, non simpliciter, sed secundum quid, scilicet versus inferius, ut in Lib. de Causis dicitur, hoc est secundum quod earum virtus non limitatur ad determinatos effectus in his quae suae operationi subduntur: quo etiam modo infinitatem habet anima rationalis tam ex parte intellectus agentis, quo est omnia facere, quam ex parte intellectus possibilis, quo est omnia fieri, & cuius est formam universalem recipere, in qua sunt potentia infinita singularia: quod est etiam evidens argumentum immaterialitatis ipsius animae, & quod ex traduce non fit: quia omnis forma materialis finita est, ut in VIII. Physic. probatur. Et ideo ad rationem illam dicendum est, quod etiamsi Deus sit infinitus simpliciter, effectus tamen ejus dupliciter limitatur. Primo, & principaliter ex ordine sapientiae ejus, quae cuilibet rei certos terminos praefigit. Secundo ex parte recipientis, quia influentiam agentis recipit patiens per modum virtutis suae, & non per modum virtutis ipsius agentis.

Ad tertium dicendum, quod etiam in corporalibus non ponimus superius esse causam inferioris, nisi per modum moventis, & generantis: & haec in substantiis spiritualibus non ponimus, quia per generationem, & motum in esse non producuntur; sed tamen sicut superiora corpora movent inferiora ad generationem, ita superiores substantiae spirituales movent inferiores ad propriam operationem, secundum quod Dionysius dicit, coel. Hier. cap. xiiii. inferiores Angelos à superioribus illuminari, & homines ab Angelis.

Ad quartum dicendum, quod quaelibet res tendit in finem ultimum per propriam operationem; & ideo secundum quod per illuminationem superiorum inferiores illuminantur ad proprias operationes, dicuntur per eos in Deum reduci. Non est enim inconveniens ut una creatura ponatur causa motus, vel

operationis alterius. Sed non est similis ratio de exitu rerum à primo principio: quia res non exit à suo principio per hoc quod aliquid operetur, sed solum per hoc quod aliquid à principio recipiat.

Ad quintum dicendum, quod si intelligatur anima participare operationem intellectualem ab intelligentia, hoc modo quod potentia intelligendi insit animae per virtutem intelligentiae, haeticum est, & redit in dictum errorem, quia potentia intelligendi sequitur naturam animae; si autem intelligatur hoc modo quod anima juvetur in sua operatione per illuminationem Angelorum, ex hoc non potest concludi quod anima secundum suam naturam ab Angelis creata sit: non enim à quocumque juvatur res, vel movetur ad opus, ab eo esse habet.

ARTICULUS III.

Utrum anima sensibilis sit ex traduce.

I. P. quæst. cxviii. art. i. & de pot. quæst. iiii. art. ii. & quodlib. x. art. ii. & II. cont. Gent. cap. lxxxii.

1. Ad tertium sic proceditur. Videtur quod etiam anima sensibilis non sit ex traduce. Nulla enim substantia simplex perfecta in esse quae sit hoc aliquid, educitur in esse nisi per creationem. Sed anima sensibilis est huiusmodi substantia. Ergo &c. Probatio media. Illud quod est tantum forma, & non hoc aliquid, non potest esse motor: unde in VIII. Physic. text. xxix. Philosophus vult quod forma ignis non sit motor in motu ejus naturali: non enim potest habere perfectam & absolutam actionem quae debetur motori qui non habet esse perfectum. Sed anima sensibilis est motor in animali. Ergo est hoc aliquid habens esse perfectum: & quod sit simplex, per se patet.

2. Praeterea. Commentator dicit in III. de Anima com. iv. & v. quod non potest esse aliqua virtus cognoscitiva ex commixtione elementorum. Sed ea quae producuntur per actionem naturae in inferioribus elementis, producuntur per actionem qualitatuum activarum, & passivarum elementorum commixtorum, eo quod nulla virtus activa est in istis inferioribus, nisi per qualitates elementares, ut Commentator dicit XI. Metaphys. com. xxxi. Cum ergo anima sensibilis sit virtus cognoscitiva, videtur quod non per operationem naturae traduci possit, sed per creationem in esse producat.

3. Praeterea. Omnis operatio naturae inferioris reducitur in virtutem coelestem, sicut in virtutem primi alterantis. Sed per virtutem caeli anima sensibilis educi non potest, cum corpus caeleste inanimatum sit, & nihil agat ultra suam speciem, quia effectus non potest esse potior causa agente. Ergo videtur quod non per operationem naturae, sed per creationem in esse educatur.

4. Praeterea. Eorum quae sunt idem secundum substantiam, non potest unum creari quin alterum creetur. Sed in homine anima sensibilis, & anima rationalis sunt idem per essentiam. Ergo videtur, cum anima rationalis non traducatur, sed creetur, quod similiter nec anima sensibilis. Sed secundum animam sensibilem non differt homo à bruto. Ergo videtur quod etiam in brutis anima sensibilis sit per creationem.

5. Praeterea. Quanto aliquid est nobilius, tanto nobiliorem causam habet, vel saltem non minus no-

In II. Sent. Tom. II.

bilem. Sed anima sensibilis nobilior est in animalibus perfectis quam in generatis ex putrefactione. Ergo cum in generatis ex putrefactione non possit poni anima sensibilis ex aliquo principio naturali produci, cum non generentur ex sibi similibus, & ita oportet quod à principio supernaturali animam sortiantur, videtur quod multo fortius hoc necessarium sit in animalibus perfectis.

Sed contra est quod dicitur Gen. i. 20. *Producant aquae reptile animae viventis.* Sed aquae non producunt nisi illud quod virtute naturae producit. Ergo videtur quod per virtutem seminalem rebus collatae animae sensibiles producantur.

Praeterea. Philosophus dicit in XVI. de animalibus, seu de gener. anim. Lib. II. cap. iiii. ant. med. quod intellectus solum ab extrinseco est. Ergo videtur quod anima sensibilis non sit ab extrinseco.

SOLUTIO.

Respondeo dicendum, quod circa hanc questionem diversae inveniuntur opiniones & Philosophorum, & etiam Magistrorum.

Quidam enim Philosophi, ut Plato, Avicenna, & Themistius, posuerunt omnes animas à principio separato esse: quod quidem principium Plato ideam posuit, Avicenna intelligentiam agentem, & Theologi hanc viam tenentes, ipsum Deum. Ratio autem quae praedictos Philosophos movit, ut Commentator narrat VII. & XI. Metaph. comm. v. est sumpta ex animalibus putrefactis, quae etiam obijciendo arg. 5. tacta est: & similiter ex hoc quod in naturalibus nihil invenitur agens nisi forma accidentalis, ut calor, & frigus, quorum actione non potest anima produci, cum nihil agat ultra suam speciem. Sed tamen advertendum est, quod nullus Philosophus inter animam sensibilem & alias formas substantiales distinguit quantum ad originem: quia praedicti Philosophi omnes formas substantiales esse à principio separato posuerunt, tam animam sensibilem, quam formam lapidis, vel ignis.

Alii vero, ut Aristoteles, & Commentator ejus, qui ponunt formas alias materiales ex potentia materiae educi virtute agentium naturalium, ponunt etiam animam sensibilem, & vegetabilem ex traduce esse, eo quod esse formarum naturalium non est ipsarum absolute, sed ipsorum compositorum: non enim per se possunt subsistere: & ideo ipsis formis per se loquendo non acquirunt esse, sed substantiis compositis: unde forma per se loquendo neque fit, neque generatur, sed compositum. Et quia omne quod generatur, generatur ex sibi simili, ideo oportet quod generans, vel inducens ad formam, sit compositum ex materia, & forma, & non forma tantum, vel substantia separata: & in hoc sustentatur Aristoteles in VII. Metaphys. text. liii. & per eandem rationem ostendit in XVI. de animalibus, ut supra, animam vegetabilem, & sensibilem non ab extrinseco esse, ostendens eas esse formas materiales ex hoc quod operationes exercent mediante corpore: quod enim habet esse absolutum à materia, habet etiam operationem à materia absolutam. Et ideo vult quod omnia principia, vel virtutes quarum operationes non exercentur sine corpore, non sint ab extrinseco, sed ab agente corporali; & quod intellectus solus sit ab extrinseco, quia ejus operatio est sine corpore, & etiam ejus esse absolutum est: unde sibi debetur factio non tantum per accidens, sed etiam per se, ut esse incipiat: & oportet tunc quod hic sit secundum

mo-